

RAT "Estonia" kunstinõukogu koosoleku teisisip. 21. aprillil 1959. a.

protokoll.

Algus kell 15.30
Lõpp kell 17.45

Koos olid: smd. Hammer, Lauter, Raudsepp, P. Mägi, E. Maasik, Plees, Trilljärv, Renter, S. Ots, V. Reiman, J. Tammur, Goldschmidt, M. Veetamm, F. Kinnapuu, Orui.

Päevakorras: Ooper "Kaugete randade" peaproovi arutus.

Sm. Hammer - avab koosoleku ja palub kunstinõukogu liikmeid avaldada arvamisi täna nähtud "Kaugete randade" proovi kohta.

Sm. Lauter - mõned väiksemad märkused ütlesin juba laval ära, veel üldisemat laadi muljetest: on tundmus, et teoses on palju kõitvat ja huvitavat. Sisuga olen tuttav, sellepärast jälgisin huviga etenduse käiku. Muusikas on jõudu, ilu, vaheldust ja iseloomu. Siiski ühekorra kuulamise järele ei saa seisukohta võtta. Kokkuvõttes - kas see süzeeline joon igati loogiline ja haarav on igale vaatajale, siin võib ka igasuguseid arvamusi olla. Sündmused on tuttavalt süzeelisel joonel, nii et uut või avastavat selles mõttes soovida ei ole. Ka väline kujundus on huvitav. Ta läheb kõrvale tavalisest ooperi zablõonist, on uudne oma lahendusest. Minu arvates tekitab eksimusi siiski must horisont, ei saa vahet teha päeva ja öö vahel, siin peaks veel mõtlema. Ooper on ka pikkuselt hea. Doktoristseen ja finaali - arvan, et lavaliselt pole päris hästi tehtud. Finaalis laul tundub jääma hõredaks, kas ei saaks lauljaid laval ettepoole paigutada. Siis Aime sissetulek ja lõpuks kus ta läheb istuma ja algab oma kaebelaulu. Kellel on seda kaebelaulu vaja, mina seda küll kuulata ei tahaks. Kongi pildis - valgustega inimese piinamine, sellest ei saa harilik vaatlaja aru, seda peaks selgitavamalt tegema. Massistseenid on haaravad. Lõpupildis sellest peaks jätkuma, kui Aime tuleb lavale ette ja on kurb, et peaks üksinda siia jääma ja seega lõppekski teos.

Sm. Goldschmidt - mind rõõmustas väga teose muusikaline külg - eriti orkestratsioon. Kujundused on haaravad. Suurt mõju kaotab solistide osa laval selletõttu, et orkester katub tihti kinni koori ja soliste.

Sm. V. Reiman - mõningaid asjaolusid ooperi kirjutamisel ei osanud siiski ette näha, näiteks kuipalju on koori - minul on koorikohad kirjutatud suurehäälekoori koosseisule, kui on seda "Estonial".

Sm. Goldschmidt - avaldan autorile kiitust ilusa ja köitva muusika eest. Seal on ilusad muusikalised üleminekud. Mässustseenis lähevad kõik vägevalt välja ja siis tuleb kohe surmastseen, see ei mõju hästi. Siis veel - laadijad tulevad kõik ühes suunas, võiks ehk vähe teisiti olla.

Sm. Renter - välisest kujundamisest - musta horisondi katsetamine õnnestus minu arvates päris hästi sellele operile. Tumedal horisondil tulevad hästi mõjule kostüümid ja dekoratsioonid. Siiski dekoratsioonid omavahel olid ebaühtlased. Kuid üldlaadis pildid mõjusid hästi. Kohvikustseenis võrestikud mõjuvad segavalt. Kostüümid on kenad, kahju ainult et on laiku läinud dekoratsioonide üldmuljega.

Sm. Mägi - nähes täna uue operiga tehtud töö tagajärgi pean mainima, et on üllatusemomente olemas. Lavastusbrigaad on tugevasti töötanud, asi on ka dramaturgiliselt tubli maad paranenud. Rõõmustava faktorina on muusika. Siin on olemas partiid kõigile - koorile, solistidele kui ka orkestrile. Libretto suhtes on asi ka palju paranenud, arvestades tookordse variandiga. Lavastajate töö on hea. Siiski mõningaid puudu jääke on olemas. Stseenid - doktori ja epiloog - ei ole küllalt konkreetne muusikas, tundub näitlejate küündimatust selle lahtimõtestamises. Massistseenides ei saanud lavastaja ennast näidata nii tugevasti kui sõnakavastuses. Libretos on mitmel kohal arusaamatusi, näit. restorani pildis. On arusaamatu, kes Endeli kinni võtab ja miks seda tehakse. Dramaturgiliselt on ka ebaloomulik selles stseenis Peetri isa, miks ta ei võta midagi ette Endeli päästmiseks. Üldse Peetri stseenil on ebaselge ülesanne, ja ei oleks midagi halba, kui Peetri stseen välja jääks. Siis saamatuna mõjub sissemurre hoovi. Politseinikud mõjuvad armetuna. Päris finaalis peaks vist ühendama Aime stseenis. Tegelasest: karakterid on selged, ainult Talesi ülesanne on ebaselge. Loodan, et aja jooksul on võimalik ka seda naiivsuse protsenti teoses vähendada. Kujundustiil meeldib mulle väga, must horisont on hea, sellel annab lahendada igasuguseid asju. Siis päeva-öö probleemist - võib olla valgusega annab midagi teha, et ta konkreetsem oleks. Puudub detailide konkreetsus, mis annab edasi miljöö. Ei ole ka arusaadav, kas piinamisruum on sise- või välisruum. Viimane pilt - sadama pilt - on ebaselge. Algul kavandeid vaadeldes, ei saanud selget pilti dekoratsioonidest, need olid sm. Linzbachil visandatud.

Töö, mis on tehtud, on väga suur ja loodame,

et ta annab tulemusi, et uuslavastus kujuneb ooperiks, mis annab juurde panuse meie ooperi loominguks.

Sm. Plees - Peeter mõjub nagu mõni politruk, samuti ka kortsipildis. Jääb arusaamatuks, kas tütarlaps Aime tahab koju sõita, Endel aga sõidab ära, jättes tütarlapse maha nagu süüdlasena. Miks käivad piinamiskambrist kõrvalised inimesed läbi. III ja IV vaatus lõppevad ühtemoodi.

Sm. Lauter - tegelaste suhtes - Peetrit kujutan ette lustaka noor-
mehena, et ta oleks omas osas uljam, elurõõmsam ja
lõbusam. Endel peaks olema ka leebem oma tütarlapse
vastu. Tales meeldis mulle, samuti Eesmaa ja ka
Aasmaa hakkas meeldima. Braun ja Lockhard peaksid
olema härrasmehelikud-uhked, mitte aga kühruus olekuga.
Aimest jääks mulje, et ta tahab ikka oma kodumaale
sõita.

Sm. Maasik - resultaat on olemas - selle algupärandi muusika
väärtus on märksa parem, kui senini olemine kuulnud.
Hää muusikaline kujundus aitab palju näitlejail oma
osa lahendada. Koori viisid jäävad siiski varju
orkestri tõttu. Dekoratsioonides oleks tahtnud vähe
muudatusi, eriti laeva stseenis, kus laev tundub
suurena ja võimsana omal kohal, seal juures aga vasak-
poolel dekoratsioon ja palm ei mõju suurjooneliselt.
Üldmulje on üldse väga hea sellest mida täna kuulsin.
Mulle meeldib ka terve viimane vaatus. Aime stseen
jättis võrdlemisi hea mulje. Soovin omaht poolt
kõigeparemat kordaminekut uuele teosele.

Sm. M. Veetamm - mulle meeldis väga sm. Padrik.

Sm. Hammer - siige, Padrik on lähedasem Aime kujule, kui seda on
Külvand. Üldine arvamine teose kohta - meie ooperi-
looming on saanud juurde tugeva jatku senisele. Oma
teostuselt olemine jõudnud hästi edasi. Töö käigus
ehk autorid tulevad headele ideedele mõningais paran-
dusis teoses, kuid ka senisel kujul võib teost rahva
ette viia. Loodame, et lavastajad võtavad märkusi
arvesse. Veel üks asi - kohviku pildis dr. Karro
aariaga on selline oht, kui sõnad ei ole arusaadavad,
siis sellest ei ole muud järeldust kolamas, kui ainult
heil Hitlerile ja huraa Stalinile. Kas seda lõpu
muuta, või kogu seda asja selgemini teha, muidu jääb
ideeliselt nõrgaks kohaks. Peeter mõjub "sabana" ja
süinge mehena, kelle seisukoht laevas ei ole arusaadav.
Ja siis lõpu küsimus - milline mõte seal taga on.
Jääb pessimistlik toon kogu selle asja juurde. Teiste
kujude juures pole erilisi probleeme. On soovida, et
mõtted ja ideed teoses oleksid reljeefsemad ja selged.
Tantsud on huvitavad, väljaarvatud lastetants. Ka laste
grimm ei olnud hea. Muide tänaseks arutluseks oleks
küllalt, homme kontrollitenduse aitab tehtud vigu ja
puudusi niipalju kui võimalik, kõrvaldada.

Sm. Lauter - tänane kunstinõukogu peab seda otsustama, kas lubatakse
teos lavale.

- Sm. Tammur - täna siin on öeldud palju tarvilikku. Raukas diktsiooniliselt täna ei tegutsenud õieti. Ta jäi loiuks, kaotas otstarve ja ülesande, selle tõttu jäi kahvatuks. Ideelisest lähendusest - lõpu epiloogis oli ebaõnnestumisi. Aimedele tuleks selgeks teha nende ülesande jaotus. Peetrist - me pole teda süngeks ajanud. Ta peaks olema - lõbus ja uljas, püüame seda talle selgeks teha. Varematel proovidel ta oli palju parem. Halvast grimeerimisest - täna olid inimesed peaaegu kõik värvimata. Siis dekoratsioonidest - parempoolne külge, sellega ma ei ole ka nõus. See peaks olema tugev teras võre sein.
- Sm. Hammer - Seega siis uuslavastus on lubatud etendusele. Pean mainima, et programmi esietenduseks ei jõuta, ilmub ainult kavaleht tegelaste nimetustega.
- Sm. Lauter - kas ei oleks võimalik teha esietenduseks ainult eestiloolne lühike sisuseletus ja teiseks etenduseks ilmuks juba korralik programm.
- Sm. Goldschmidt - kavadega on alati olnud häda, tavaliselt saan sisuseletuse hilja kätte. - See kord sain küll varakult kätte, kuid paljud tahtsid kava lugeda ja selletõttu jõudis ta siiski hilinemisega minu kätte.
- Sm. Hammer - et tänasel arutlusel enam sõnavõtjaid ei ole, lõpetan tänase kunstinõukogu koosoleku ja tänan kõiki osavõtu eest.

Koosoleku juhataja.

Protokollija.

H. Reimer